

ANAPURNA - ZAŠČITENO OBMOČJE

ONESNAŽEVANJE HIMALAJE

Lepota okolice Sanctuarvja, osrčja Anapurne, človeka popolnoma prevzame. Z očmi, ki jih zakrivaš pred žgočim jutranjim soncem, begaš po spoštovanja vredni in strah zbujajoči areni skal in snega. Pogled na šesto najvišjo goro na svetu, ki s svojo belino zareže v neskončno modro nebo, povzroči po tednu dni vzpenjanja do višine 3960 metrov, po dnevih potenja in nočeh drhtenja, silovit trepet telesa. Ko si za trenutek sam na enem izmed največjih prostranstev sveta, občutiš hkrati veselje, izčrpanost in strah. Na žalost je malo verjetno, da bi ta občutek trajal kaj več kot trenutek. Na grebeni se bo, če imaš srečo, prikazal soplezalec. Z njim boš izmenjal občutke zadovoljstva in navdušenja. Če pa te sreče nimaš, bo tvoje sanjarjenje prekinilo preklinjanje in vpitje množice obiskovalcev tega predela Himalaje.

KATASTROFA BREZ PRIMERE

Samo nekaj minut hoje z morene, kjer se ti razkrije lepota okolice, je eno izmed najvišjih slumov na svetu. To je bazni tabor pod Anapurno. Na majhni travnati zaplati med skalami stoji šest dolgih barak z valovitimi železnimi strehami, ki lahko sprejmejo do 150 gorskih popotnikov in alpinistov. V bližini je majav spomenik dvema grškima alpinistoma, štiri velike odprte jame s smetmi in več odprtih stranišč. Vsenaokoli ležijo odpadki obiskovalcev - pločevinke koka kole, piva in mineralne vode, konzerve sardin, ovitki testenin in čokolad, filmske kasete in toaletni papir.

Ashlev Book of Knots avtorja **Clifforda W. Ashleva**. V zadnji, tretji izdaji te knjige leta 1989, kjer je med 3800 vozli objavljen tudi Hunterjev, Janezov vozel ni objavljen. In tako smo dobili prvi slovenski vozel, imenovan po njegovem avtorju.

Avtor, sicer tudi oblikovalec, je zadovoljen z estetikom novega vozla, ki je urejen in ima popolno simetrično obliko. Sicer pa je njegov vozel pravi vozel. Na oddelku za tekstilno tehnologijo

V Himalaji skoraj povsod naletiš na toaletni papir - ali je zmečkan pod kamenjem ali visi z grmovja ali pa se z njim poigravajo vrtinci vetra. To je le en vidik omadeževanja gorskega okolja, za kar so nedvomno odgovorni gorniki in alpinisti. Nepalci pač nikoli ne uporabljajo toaletnega papirja, temveč mrzlo vodo in levo roko. Varuhi narave zahtevajo tak postopek tudi od drugih obiskovalcev. Ta radikalna zahteva po spremembi navad zahodnjakov je posledica zelo onesnaženega okolja v Himalaji. Vendar so iztrebki in odpadki samo del najbolj vidnih problemov onesnaževanja okolja.

Himalaja - streha sveta je začela tako rekoč razpadati. Vsako leto Nepalci posekajo tri odstotke svojih gozdov. To pomeni, da drevesa izsekajo na 400000 hektarih zemlje. Letno zaradi tega erodira od 12 do 30 milijonov ton vrhnje plasti zemlje. Če se bo tempo izsekavanja in erozije nadaljeval v dosedanjem obsegu, bo dežela soočena z ekološko in človeško katastrofo brez primere.

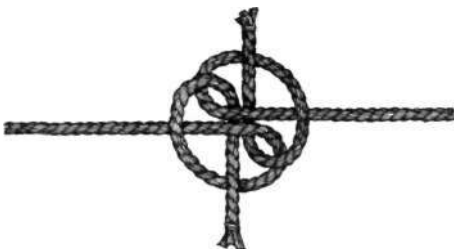
V tridesetih letih se je prebivalstvo v Nepal podvojilo. Lansko leto je doseglo skoraj 18 milijonov in pol. Hkrati se je število turistov na leto povzpelo od 6 tisoč na več kot 250 tisoč. Gozdove izsekavajo za pridobivanje kurjave in oglja (les predstavlja 96 odstotkov vse nepalske energije) ter za pridobivanje novih površin plodne zemlje. Vse večje potrebe po pridelkih silijo kmetovalce, da uporabljajo umetna gnojila in pesticide, med drugim tudi tiste, ki so jih na zahodu že zdavnaj prepovedali. Tradicionalna terasasta polja so mnogokje popasle ovce,

ljublanske Univerze so trdnost tudi izmerili. Poskuse je vodil **mag. Franci Sluga**, sodelovala pa sta tudi konstruktorja jadric **brata Jakopin**.

Pri poskusih se je izkazalo, da novi vozel ni boljši od že znanih, je pa popolnoma uporaben in ne dela težav niti začetniku. Uporabljajo ga lahko mornarji, alpinisti, jamarji, ribiči ali taborniki. Posebno primeren je za vezanje vrvi različnih debelin in materialov.

Po maksimalni obremenitvi, to je pred pretrgom vrvi, se težje razveže kot nekateri najboljši in najpogostejše uporabljani vozli. V primerjavi s Hunterjevim in večino drugih pa je enak.

Arhitekt Vrhunc svojemu odkritju ne pripisuje posebnega pomena; pomeni mu predvsem osebno zadovoljstvo. Vesel je, da imamo Slovenci zdaj že svoj »registriran« vozel, s čimer se lahko pohvali le malo držav.

koze in himalajsko govedo. Nepalsko kmetijstvo torej navsezadnje samo sebi reže svoj rep: pridelek hrane se povečuje za 1,2 odstotka letno - prebivalstvo pa se je povečalo za več kot 2 odstotka.

ČAKANJE POD VRHOM EVERESTA

»Potreba po hrani in kurjavi pomeni za himalajsko okolje seme samouničenja,« meni direktor Inštituta za zaščito narave. Ta največja himalajska prostovoljna organizacija je s pomočjo svetovnega sklada za okolje oblikovala projekt z imenom »Anapurna - zaščiten območje«. V njem predstavljajo način mogočega in sprejemljivega gospodarjenja na 2600 kvadratnih kilometrih območja okoli Anapume. Vendar pa je projekt kljub začetnim uspehom naletel na nepremagljive težave.

Stik z zahodom ima za nepalsko kulturo še dodatne vplive. Nepalci se namreč vse bolj zavedajo svoje revščine. Počutijo se manjvredne, zato posnemajo zahodnjaške navade in način oblačenja. »Pri nas seje začela potrošniška mrzlica,« pravi **Tashi Sherpa**, član nepalske planinske organizacije.

Kakorkoli, v Nepalju še vedno prevladuje geslo - več turistov, večji prihodek (leta 1986 so od turizma zaslužili 38 milijonov britanskih funtov). Tudi vlada in planinska organizacija menita, da težava ni v številkah, ampak v načinu, kako se z njimi sooča. **Tek Pokharel**, predsednik nepalske planinske organizacije, navdušeno pripoveduje o 600000 plezalcih, ki letno obiščejo ja-

panske gore. V rekordnem številu odprav na Everest v mesecu maju letos - bilo jih je 13 z 250 plezanci - ne vidi nič slabega, čeprav to povzroča gnečo v baznem taboru in nenavadne razmere, ko mora tudi več deset alpinistov v vrsti čakati na Južnem sedlu, če želijo priti na vrh.

Predsednik pakistanske planinske organizacije generalmajor **Ousmet Ali Mirza** pa meni, da je prišel čas, ko bo potrebno omejiti število obiskovalcev gora. Na srečanju UIAAMPC (Komisije za zaščito gorskega okolja pri mednarodni planinski organizaciji) sredi letošnjega leta v Katmanduju je zahteval, da bi za eno leto prepovedali vzpone na vseh 14 osemtisočakov. Meni namreč, da tudi gore potrebujejo svoj počitek.

S to zahtevo se popolnoma strinja posebno tisti, ki se sprehaja okoli baznega tabora pod Anapurno. Lastniki barak le skomignejo z rameni, ko jim očitajo odgovornost za neurejenost, saj trdijo, da jih pri čiščenju ovira visok sneg.

Toda območje sluma v brezmejni lepoti okolja dokazuje, da so potrebne dolgoročnejše rešitve. Britanski alpinist **Dave Morris**, sekretar mednarodne komisije za zaščito gora, je predlagal, da je treba najprej očistiti vsa melišča in morene ter poenotiti vse stavbe. Vendar je malo verjetno, da bo takšen pristop naletel na odobravanje pri lastnikih barak. Toda Anapurna bi s tem spet pridobila vsaj delček pomena, ki gaje imela kot prostor za čaščenje in sveta opravila.

(Guardian, Velika Britanija;
prevedel Matej Šurc)

Odprtje Pavličevega sedla

Cesta čez Pavličevo sedlo (1339 m) je najugodnejša povezava med Savinjsko dolino na naši in dolino Bele na avstrijski strani. Vendar je maloobmejni prehod še vedno odprt le v poletnem času in samo za pešce. Več kot 20 let že namreč potekajo neuspešna dogovarjanja o odprtju mejnega prehoda za motoriziran promet. Problem je na avstrijski strani, kjer ne uspejo najti cestne variante za javni promet. Pred kratkim je propadla že druga možna varianta, kajti grof **dr. Aripbrand Thurn Valsassina** ne dovoli, da bi cesta presekala njegovo lovišče. Župan Železne Kaple (Eisenkappel) **dr. Dieter Haller** je sicer že našel tretjo možno varianto za gradnjo ceste, vendar mora najprej dobiti soglasja lastnikov zemljišč, nato pa predložiti koncept koroški deželni vladi, ki mora zagotoviti financiranje. Vsekakor na Koroškem vlada veliko zanimanje za odprtje prehoda, kar so potrdili tudi po-

govori med slovenskim notranjim ministrom **Igorjem Bavčarjem** in njegovim avstrijskim kolegom **dr. Franzem Loschnakom** v Ljubljani v začetku septembra. Načelno sta se dogovorila za čimprejšnje odprtje prehoda, vendar na žalost nista postavila nikakršnih časovnih rokov. Odprtje mejnega prehoda bi bilo za obe dolini velikega pomena, predvsem gospodarskega. Močno bi se okreplili turistični promet. Na obeh straneh so velike možnosti za razvoj t. i. mehkega turizma, kajti naravna in kulturna krajina sta prav zaradi gospodarske nerazvitosti ohranjeni v svoji najlepši obliki. Mejni prehod pa bi gotovo povečal tudi privlačnost tega predela za gorniški obisk, kajti odprle bi se nove cestne povezave z možnostjo kombinacije vabljivih gorskih ciljev tako na naši kot na avstrijski strani. Ker pa cestni promet prinaša tudi nekatere negativne učinke na okolje, bo vsekakor potrebno paziti, da bodoča cestna povezava ne bi preseгла ekološke zmogljivosti prostora.

|_{gor} Maher